

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

Збірник матеріалів XX Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету

2022

14 квітня 2022 року

(м. КРАКІВ, ПОЛЬЩА)

(м. СВИШТОВ, БОЛГАРІЯ)

(м. МІТТВАЙДА, НІМЕЧЧИНА)

(м. ПРАГА, ЧЕХІЯ)

(м. ТБІЛІСІ, ГРУЗІЯ)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
КРАКІВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ
ІМ. ДИМИТРА А. ЦЕНОВА
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК
ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ
ТБІЛІСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. І. ДЖАВАХІШВІЛІ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

**14 квітня
2022 року**

**Збірник матеріалів XX Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету**

*Матеріали публікуються в авторській редакції
з незначною загальною правкою укладачів, відповідальність за зміст
та достовірність досліджень несуть автори.*

*Відповідальні за випуск, укладачі:
Батанова Т. В., Будна В. О., Ігнатенко Р. В.*

Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XX Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 14 квітня 2022 р. Одеса : ОНЕУ, 2022. 332 с.

Особливості розвитку економіки України протягом останніх років характеризуються процесом системної інституціональної трансформації. Відбуваються глибокі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС.

Складність та суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем обумовлює актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Сучасні виклики та розгортання світової економічної кризи у зв'язку з пандемією COVID-19, а також руйнівні наслідки для усіх сфер життєдіяльності України в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її національних інтересів.

Конференція покликана консолідувати науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною в цих складних умовах.

Матеріали конференції орієнтовані на науковців, аспірантів та студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також фахівців економічних підрозділів підприємств та організацій.

УДК 159.925: 378.178

Асєва Юлія Олександрівна
д. психол. н., старший викладач кафедри мовної
та психолого-педагогічної підготовки,
Одеський національний економічний університет (Україна)

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН, ЯК ВАЖЛИВА ЯКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ

JEL classification: I200

Майже у всі часи проблематика морально-психологічного стану була у центрі уваги військових теоретиків та практиків. Одні з перших праць зустрічаються ще в античні часи (Сунь-дзи, Ксенофонт, Онісандр, Вегецій, Ю. Фронтін та ін.) у яких розкриваються деякі практичні рекомендації щодо аналізу морального стану військ. Великі державні діячі та полководці минулого визнавали величезне значення морально-психологічного стану воїнів при вирішенні різних завдань у мирний та воєнний час, вимагали його вивчення та оцінки. У період сьогодення вивчення морально-психологічного стану здебільшого так і залишається прерогативою військової психології, проте неможливо відзначити, тісний взаємозв'язок із філософією, етикою, культурологією, загальною, віковою, соціальною психологією та іншими науками.

Недостатньо висвітленою сьогодні залишається проблема морально-психологічного стану студентів ЗВО і не лише тих, які належать до Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства оборони України. Оскільки вірна мотивація до навчання є основним моментом для успішного засвоєння теоретичного матеріалу, а надалі і досягнення високого рівня кваліфікації у обраній професії.

Висвітлення основних положень вивчення морально-психологічного стану особистості викладено у працях таких учених: М. І. Варій, В. В. Говоруха, М. І. Дьяченко, В. А. Зельницький, В. П. Каширін, П. П. Криворучко, О. О. Ілюк, Д. Г. Попов, С. Сковчиляс, О. Ф. Хміляр, Р. А. Шпак, В. В. Ягупов та ін.

Сьогодні існує велика кількість визначень «морально-психологічного стану» серед них: морально-психологічний стан – це цілісний прояв сукупності морально-політичних ідей, поглядів, почуттів, які домінують у свідомості в цей момент і надають певну конкретну якісну характеристику духовним можливостям людей; морально-психологічний стан – це соціально зумовлена цілісна, інтегральна характеристика проявів моральної свідомості та психологічних явищ для даного моменту часу та у конкретних умовах [1; 2].

Необхідно вказати, що поряд із словосполученням морально-психологічний стан, вживаються й інші: моральний стан, настрої, дух, бойовий дух, військовий дух, духовний чинник, моральний чинник, психологічний клімат, духовна атмосфера, моральний дух тощо.

Найбільш широким з перерахованих понять є духовний фактор, тобто специфічний прояв суспільної свідомості, що виражає міру готовності мас вирішувати конкретні соціальні, економічні, політичні та військові завдання. Духовну здатність народу вирішувати різні соціальні завдання, у тому числі і вести війну, зазвичай називають моральним фактором, який є серцевиною, основним елементом духовного фактора поряд з іншими елементами, такими, як військово-технічні та природничі знання [3].

Моральний чинник – це політичні та моральні ідеї, погляди, якості та почуття, в яких проявляється ставлення народних мас. У загальній психології «мораль» трактується як «частина психічної структури особистості, яка забезпечує ціннісні оцінки явищ у неусвідомлюваному для індивіда способі. Мораль формується на основі «психологічних рефлексів», які формуються внаслідок тривалої дії страху – соціального засудження, та неусвідомлюваних механізмів психологічного захисту» [4].

Отже, морально-психологічний стан особистості – це складна система мотиваційно-ціннісних утворень та домінуючих психоемоційних станів, які визначають психологічну готовність, налаштованість, мобілізованість та здатність особистості вирішувати професійні завдання.

«Настрій» ми розглядаємо як спрямованість думок, інтересів, потреб, бажань, мотив особистості на виконання будь-яких професійних завдань.

«Мобілізованість» – це найвищий рівень готовності особистості до виконання професійних завдань.

«Психологічна готовність» – психічний стан, який характеризується мобілізацією ресурсів суб'єкта праці на виконання конкретної діяльності» [5].

Під «мотиваційно-ціннісними утвореннями» особистості пропонуємо розуміти, сукупність наступних компонентів: стійкого мотиву; ціннісних орієнтацій (моральних, соціальних, політичних, культурних цінностей); принципів, інтересів, потреб, професійно-ціннісних орієнтацій та установок особистості, які прямо чи опосередковано визначають лінію поведінки у процесі життєдіяльності. Морально-психологічний стан особистості детермінується психічними та фізіологічними процесами, які виявляються у поведінці особистості. Вони можуть бути позитивним (що сприяє якості та результативності професійної діяльності) та негативними (що стає перешкодою на шляху вирішення професійних завдань).

На морально-психологічний стан впливають:

1) суб'єктивні фактори – індивідуальні характеристики особистості, вікові, гендерні, індивідуальні характеристики, індивідуально-визначена система потреб, рівень їх задоволеності тощо;

2) об'єктивні чинники – економічна та політична ситуація у країні, наявність соціальних гарантій та привілеїв, встановлених законодавством, ставлення суспільства до певних видів професійної діяльності, правове забезпечення професійних повноважень тощо.

Таким чином, загальна полікомпонентна структура морально-психологічного стану особистості враховує:

1) моральні компоненти – тобто морально-етичні принципи, правила, норми та форми поведінки (які детермінують ціннісно-професійні установки);

2) індивідуально-психологічні компоненти – тобто інтеріалізовані особистістю образи; потреби, інтереси, цілі, мотиви, настанови; особистісний настрій (налаштованість, мобілізованість, психологічна готовність, рішучість) тощо (детермінують професійно-зберігаючі установки);

3) професійно-спрямовані компоненти:

а. професійно-кваліфікаційний рівень підготовки – тобто компетентність;

б. налаштованість та готовність здійснювати професійні функції;

в. форми міжособистісних взаємин.

Перші два елементи професійно-спрямованих компонентів детермінують сформульованість підгрупи професійно-розвивальних установок, а останній – соціально-професійних установок. Дослідження цих компонентів у сукупності відтворює цілісну картину морально-психологічного стану.

Формування позитивних професійних установок у студентів до обраної професії є запорукою збереження їх нормального морально-психологічного стану. Представники соціономічних професій повинні мати достатньо стабільний та виважений морально-психологічний стан, оскільки постійно працюють із людьми. Навчити та сформулювати правильне ставлення до своєї професії, побудувати її внутрішню цінність для майбутнього фахівця є дуже важливим елементом навчально-виховного процесу у ЗВО гуманітарного спрямування.

Література

1. Бойко О. В., Коберський Л. В., Кожевников В. М. *Військова педагогіка у професійній діяльності офіцера і сержанта* : навч. посіб. Ч. I. «Загальні основи педагогіки та військової дидактики». Львів : АСВ, 2012. 448 с.

2. Лепешинський І. Ю., Глебов В. В., Листків В. Б. *Основи військової педагогіки та психології*. URL: <http://medbib.in.ua/obespechenie-bezopasnosti-voennoy.htm> (дата звернення: 06.04.2022).

3. Ліпатов І. І. Структура системи морально-психологічного забезпечення інформаційно-психологічної безпеки військовослужбовців формувань Національної гвардії України під час проведення спеціальних операцій. *Честь і закон*. 2015. № 4. С. 37–43.

4. Іллук О. О. Співвідношення категорій «моральний дух» і «морально-психологічний стан». *Честь і закон*. 2014. № 4. С. 76–81.

5. Жаворонкова Г. В. *Управління конфліктами* URL: http://pidruchniki.ws/11500409/psihologiya/sotsialno-psihologichniy_klimat_trudovomu_kolektivi (дата звернення: 07.04.2022).

ЗМІСТ

Напрямок I. Формування сучасного мислення як чинника державотворення

Секція 1. Світоглядні, соціально-політичні та історичні аспекти розвитку інформаційного суспільства в Україні

Балута Т.П., Щербина Н.Ф. <i>Інформаційна комунікація освітнього простору і особистості</i>	3
Карпова О.О. <i>Розвиток цифрової компетентності у студентів ЗВО в умовах інформаційних війн</i>	5
Шмиголь М.Ф., Юшкевич Ю.С. <i>Антропологічні проблеми інформаційного суспільства: філософсько-освітній аспект</i>	6
Щубелка Н.В., Симоненко С.П. <i>До питання про маніпуляцію як інструмент впливу</i>	8
Секція 2. Формування особистості сучасного фахівця з економіки засобами гуманітарних наук	
Асєєва Ю.О. <i>Морально-психологічний стан, як важлива якість особистості сучасного фахівця соціономічних професій</i>	10
Богач О.В. <i>Розвиток комунікативної компетентності у студентів економічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання</i>	12
Бурлімова Б.М. <i>Щодо формування комунікативної компетентності сучасного фахівця готельно-ресторанної справи</i>	13
Висоцька З.І. <i>Етичні принципи в академічному середовищі</i>	15
Гейна О.В. <i>Роль соціально-гуманітарних наук у формуванні професіоналізму майбутніх економістів</i>	16
Ковальська Н.А. <i>Роль гуманітарних дисциплін у формуванні національної свідомості сучасного фахівця з економіки</i>	17
Ковальчук Г.В. <i>Мова як чинник формування національної свідомості у студентської молоді</i>	18
Лебедик Л.В. <i>Духовні основи успішної соціалізації фахівця з економіки засобами гуманітарних наук</i>	20
Стрельніков В.Ю. <i>Особистісний розвиток фахівця з економіки засобами гуманітарних наук</i>	22
Секція 3. Англійська мова в економіці та бізнес-освіті	
Бадюл Л.М. <i>Педагогічна техніка та її компоненти</i>	25
Галянт Г.В., Пріміна Н.М., Арбатманова І.Л. <i>Використання комп'ютерних технологій при вивченні іноземних мов у ЗВО</i>	26
Галашова О.Г., Георгієвська З.А. <i>Формування емоційного інтелекту майбутніх фахівців з економіки у процесі професійної підготовки до ділової іношомовної дискусії</i>	27
Заволока С.І. <i>Впровадження методу проєктів у навчанні іноземним мовам</i>	29
Маслова К.І. <i>Способи саморозвитку та самовдосконалення навичок для кар'єрного розвитку</i>	31
Петрова Ю.Ю. <i>Використання міжкультурної комунікації у вивченні англійської мови</i>	33